

geweest en dat werd door de Nederlandse overheid voldoende geacht om hen in vermogensrechtelijk opzicht met hun vervolgers op één hoop te gooien. Dat Duitser-geweest-zijn prevaleerde boven het Jood-zijn – trouwens, het begrip 'Jood' kwam in de gehele Londense wetgeving niet voor (de regering had geen onderscheid willen maken tussen Joden en niet-Joden) en het gebruik van dat begrip werd door de rechtsherstelinstanties veelal vermeden; zij spraken dan liever van 'gedeposedeerden', t.w. beroofden. Nu, beroofd waren die Joden, de Duitse Joden inclus, inderdaad. 'Ik herinner mij nog', aldus in '85 J. Voet, die in '45 hoofd van de accountantsafdeling van het bureau Amsterdam van het Beheersinstituut was geworden,

'een ambtelijke correspondentie met het invloedrijke Joodse lid van de Raad voor het Rechtsherstel prof. mr. N. J. Polak. Ik wees er op dat het vermogen van de Duitse Joden ten onrechte onder beheer was geplaatst. . . Neen, antwoordde de Joodse professor, de gedeposedeerde (het woord 'Jood' kon niet uit zijn pen vloeien) was wel degelijk vijand geweest en de onderbeheerstelling had dus terecht plaatsgevonden.¹ Dat de leidende Joodse figuren in de ambtelijke wereld van het rechtsherstel (naast prof. Polak was er de eminente prof. mr. M. H. Bregstein) zelf contact met de Joodse gemeenschap vermeden, was niet bevorderlijk voor een vlotte teruggave van het Joodse bezit.'²

Wij nemen aan dat vrijwel alle Duits-Joodse vluchtelingen, wier vermogen onder beheer was gesteld, dat vermogen weer terugkregen (met aftrek van de beheerskosten overigens), maar er zijn terzake geen nadere gegevens.

Over het werk van het Beheersinstituut willen wij dan tenslotte vermelden dat tot zijn bevoegdheid ook behoorde het benoemen van bewindvoerders over afwezigen. Die bewindvoerders hadden slechts voor bepaalde handelingen toestemming van het Beheersinstituut nodig – zij waren er wèl allen verantwoordig aan schuldig. Tot in '47 werden

¹ Het is, naast Gerbrandy, Polak geweest die er het meest toe heeft bijgedragen dat de Duits-Joodse vluchtelingen niet al in een vroeg stadium collectief een *no-enemy*-verklaring kregen. Dit punt kwam in de eerste vergadering van het dagelijks bestuur van de Raad voor het Rechtsherstel, 12 september '45, aan de orde. 'De vraag', aldus de notulen, 'of stateloos geworden Joodse Duitsers collectief 'ontvijand' moeten worden . . ., moet naar het oordeel van de voorzitter' (Gerbrandy) 'en prof. Polak, waarmee de vergadering zich verenigt, ontkennend worden beantwoord. Omdat hij Jood is, is de Joodse Nederlander geen slechtere Nederlander, maar de Joodse Duitser ook geen betere Duitser. Er zal individueel moeten worden beslist.' (ARA, RvHR, DB, 3). ² J. Voet in het *Nieuw Israëlietisch Weekblad*, 15 nov. 1985.